

ЛАБОРАТОРІЯ
СУЧАСНОГО
МИСТЕЦТВА

Гуртобус

СУЧ. АРТ ДЛЯ

ПІДЛІТКІВ:

РОБОТА З ПРОСТОРОМ
ТА САМВИДАВ

самвидав

ленд-арт

паблік-арт

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ
УКРАЇНИ

УКФ

ІЗДИЯЦІЯ
PLATFORM FOR CULTURAL INITIATIVES

**ЛАБОРАТОРІЯ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА — ЦЕ
СЕРІЯ БРОШУР, ЩО РОЗПОВІДАЮТЬ ПРО
ТЕОРІЮ АКТУАЛЬНИХ МИСТЕЦЬКИХ ПРАКТИК
У ДОСТУПНІЙ ФОРМІ ТА ПРОПОНУЮТЬ
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ, ЯКІ
СТАНУТЬ У ПРИГОДІ НЕ ТІЛЬКИ ПРОФЕСІЙНІЙ
СПІЛЬНОТІ, АЛЕ Й ПОЧАТКІВЦЯМ.**

Проект, що має на меті підтримати децентралізацію неформальної мистецької освіти для дітей і підлітків, існує як програмне онлайн-продовження мобільного культурного центру Гуртобус / Community Culture Bus від фонду ІЗОЛЯЦІЯ. У 2019 році Гуртобус відвідав 24 міста у 14 областях України із мистецькими та освітніми заходами. Робота Лабораторії сучасного мистецтва спрямована на підтримку сталості Гуртобуса, зокрема на допомогу місцевим інституціям у втіленні активності його програми.

Видання підготовлене за підтримки Українського культурного фонду. Позиція Українського культурного фонду може не збігатись із думкою авторів.

УКЛАДАЧІ НОМЕРУ:

Марія Агісян, Ольга Поляк,
Анна Потьомкіна

КООРДИНАТОРКА ПРОЄКТУ:

Валерія Бураджієва

ДИЗАЙН І ВЕРСТКА:

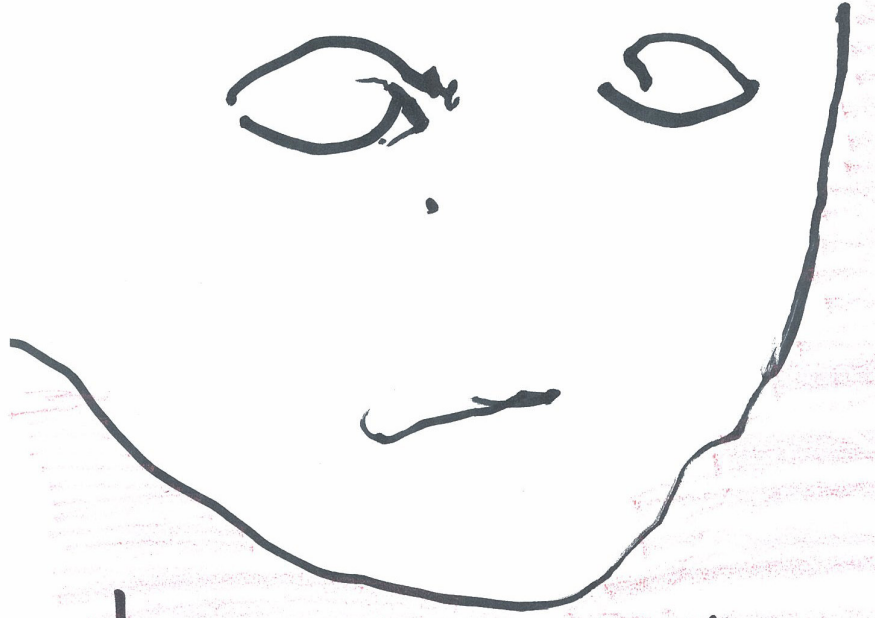
Алла Сорочан

КОРЕКТУРА:

Наталя Якубчак

САМВИДАВ
САМЧИТ.

ГОЛОС. ОБРАЗ.

+

ПОСТПАТІ.
КУРСІ:)

Аме

нїч.
ТИ В

- 4
- 6
- 10
- 8
- 12
- 33
- 22
- 27
- 31
- 16

- Про номер
- Про укладачів
- Інтро
- Об'єкт #0: Зін
- Просторові трансформації
- Land Art Camp. Взаємодія із простором/колективна взаємодія
- Портал у паралельний вимір та партизанські інтервенції
- Практикум 1 / Самвидав (об'єкт)
- Практикум 2 / Сіті квест (простір+об'єкт)
- Практикум 3 / Простір: польові дослідження

WHO YOU
ZWANZIG PA

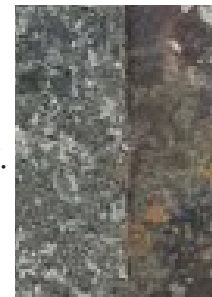
ein
mu:
Die:
Dan:
gen:
sch:
kann
Sch:
Ins:
sch:
Z:
b:

als Kind ... das Sammeln von Daten wesentl...

На думку авторів цієї брошури, шкільна формальна освіта — це система, що працює з набором стандартизованих методів і підходів. Її завдання — за певний обмежений час передати інформацію великій кількості дітей та оцінити те, як інформація засвоєна. Відповідно, формальна освіта подекуди буває сліпа до потреб і потенціалу окремих учнів і учениць, бо орієнтується на середній коефіцієнт і далеко не завжди сприяє якісному засвоєнню предмету. Саме як метафору такого шкільного стилю та через «травму» від формальної освіти ми іронічно використовуємо скорочення суч. арт, що нагадує нам безліч інших шкільних скорочень (укр.літ, зар.літ тощо).

Тож як навчати дітей сучасного мистецтва в доступній, живій формі? Те, що ми називаємо мистецтвом сьогодні, давно вийшло за рамки жанрів і стилів. Натомість ми чуємо слово «практика», яке характеризує те, чим займається митець/мисткиня. І це слово, на нашу думку, є ключем до питання, поставленого вище.

Мистецькі практики, що впроваджуються у неформальному навчанні, допомагають розвивавати не лише креативне, а й критичне мислення дитини. Колектив Свая, авторки цієї публікації, зазначають ще одну перевагу. Деякі художні практики, наприклад, акції в публічних просторах, розвивають у дітей і активіські навички

Марія Агісян та Ольга Поляк, учасниці колективу Свая, а також кураторка Анна Потьомкіна пропонують поглянути на сучасне мистецтво не лише як на об'єкт, а й інструмент навчання. В публікації зібрано досвід роботи Сваї з групою підлітків у формі теоретично та практично орієнтованих текстів. Ці вправи мають на меті переосмислення звичних речей, таких як міський простір, природні матеріали та ландшафт, а також власних можливостей взаємодії — із простором, з оточуючими, з самим/ою собою. Водночас усі практики є абсолютно органічними для дітей у виконанні та працюють з індивідуальним досвідом, тобто не потребують якихось стандартизованих досвіду або навичок.

текст: Анна Потьомкіна

ПРО УКЛАДАЧОК НОМЕРУ

SVAYA CREW:

ОЛЬГА ПОЛЯК,

МАРІЯ АГІСЯН

Відкрита мистецька спільнота, що утворилась в Чернівцях у процесі роботи над однойменним самвидавом. Svaya з'явилась у 2009 році — як андеграундна газета та еволюціонувала в гібридне видання без сталого формату та візуальної ідентичності. Останній випуск, альманах *Свая No 5: 30 слів в секунду* — це віддрукований вручну арт-бук, над створенням якого працювало понад 20 митців із України, Румунії, Вірменії та Канади.

Окрім самвидаву *Svaya Crew* та лідерки спільноти — Ольга Поляк та Марія Агісян реалізували ряд мистецьких та активістських проєктів. Серед найбільш помітних: дитячий табір Land Art Camp (2018), міжнародний проєкт P`aint

Your Town (2019), простір *Відкрита майстерня*. В 2017 році сформувався молодший кластер Svaya — підліткова арт-група Zwanzig Partisanen.

АННА**ПОТЬОМКІНА**

Народилася в Миколаєві. Вивчала теорію та історію мистецтв у Львівській національній академії мистецтв і Познанському університеті мистецтв. Наразі Анна — кураторка виставкового простору *Асортиментна кімната* в Івано-Франківську.

Серед реалізованих проєктів — виставка *Жінки про жінок* (2018) у спікураторстві з Оксаною Брюховецькою, мистецька програма фестивалю електронної музики та сучасного мистецтва *Деталізація* (2019). Анна була співкураторкою міжнародної резиденції *We are never alone*, спільно з *METASITU* в рамках урбаністичного фестивалю *Сеанс Міського Сканування* (2019), координаторкою освітньо-мистецької програми проєкту *Наново: навчання після 45*. У фокусі її інтересу та дослідження — низові мистецькі ініціативи, неформальна освіта, гендерні дослідження. З 2019 року Анна є членкинею організації *Інша Освіта*.

Intro **INTRO** Intro **INTRO** Intro **INTRO** Intro

Один із наскрізних мотивів самвидаву **СВАЯ**, завдяки якому сформувався наш тандем, — це випадковість. Малоймовірні комбінації обставин, котрі часто стають визначальними для певних явищ, персон чи спільнот. Подібна низка випадковостей привела нас до створення **Zwanzig Partisanen** (або ж ZOP) — групи підлітків, разом із якими ми досліджуємо практики актуального мистецтва. А ця публікація є спробою систематизувати наш досвід у роботі із «партизанами».

Цей текст буде доволі *неоднорідним*: мікс мистецтва, педагогіки й аматорського психоаналізу, в якому персональні рефлексії та спостереження поєднуються із практичними порадами та вправами.

Оскільки ми працюємо вдвох, у тих частинах тексту, які виходитимуть за межі спільного досвіду в площину особистого (обійтись без цього не вдасться, бо проект ZOP — дуже особистий), ми будемо використовувати скорочення: тож надалі **О.** означатиме Оля Поляк, **А.М.** — Агісян Марія.

Відправною точкою з уже згаданої лінії випадковостей стала художня школа в Чернівцях, де ми в 2002 році познайомились і де з 2016 року викладає О.

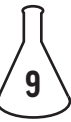
Що важливо — ще п'ять років тому жодна з нас не мала ніяких педагогічних амбіцій, усвідомленого інтересу до неформальної освіти та послідовної мистецької практики.

О., випускниця Факультету дизайну Бухарестського університету мистецтва, тривалий час працювала за спеціальністю на великому виробництві в Чернівцях та прийшла до викладання через професійне вигорання на попередньому місці роботи.

А.М., яка свого часу не наважилася вступити в художній виш та закінчила журфак, випадковим чином налагодила зв'язки із мистецьким середовищем Львова і побувала в ролі асистентки керівників у двох Центрах сучасного мистецтва — в Єревані та Чернівцях. Паралельно ми весь час займались проектом **СВАЯ** — довготривалим експериментом із трансформацій друкованого видання та самоорганізованих спільнот.

ZOP

ZOP — явище, яке виникло з педагогічних експериментів О., переосмислення проекту *СВАЯ* та нашого поступового переходу до осмисленої індивідуальної практики (який, власне, триває досі). І, найголовніше, — зі спільної рефлексії стосовно системи початкової мистецької освіти, через досвід навчання та викладання.

Чи може бути релевантною програма художньої школи, яка з часів нашого випуску до вступу О. на посаду *не зазнала значних змін*? Який вплив може чинити викладач чи викладачка, якщо із власної ініціативи почне доповнювати, розширювати та трансформувати програму й методику викладання? І чи в його/її компетенції *провокувати подібні зміни*?

Яких знань бракувало нам особисто під час навчання та яким чином видозміненна чи розширена програма та підтримка з боку наставника/ці могла би *визначити наш розвиток і наш вибір*?

Яку альтернативу можемо запропонувати ми самі та як вона пов'язана із нашими, свого часу незадоволеними, потребами? Чи можлива рівноправна взаємодія у спільноті, учасниці/ки якої мають значний розрив у віці, досвіді та напрацюваннях? І ключові питання цієї публікації: *якими ресурсами оперуємо ми як старші та досвідченіші учасниці групової взаємодії, який ресурс дають нам підлітки та як налагодити взаємовигідний обмін цими ресурсами?*

БІЛЬШІСТЬ ВПРАВ, ЯКІ МИ ВИКОРИСТОВУЄМО, А ТАКОЖ РОБІТ І ПРОЕКТІВ, СТВОРЕНИХ ZOP, Є ВТОРИННИМИ І ТАК ЧИ ІНАКШЕ СПИРАЮТЬСЯ НА ПРАКТИКУ ЦІКАВИХ І БЛИЗЬКИХ НАМ ХУДОЖНИКІВ, ХУДОЖНИЦЬ ЧИ АРТ-ГРУП (ЇХ МИ, БЕЗПЕРЕЧНО, ЗГАДАЄМО В ДАНОМУ ОПИСІ). ВСЕ ПРОСТО: МИ НЕ НАМАГАЛИСЬ СТВОРИТИ ЩОСЬ ПРИНЦИПОВО НОВЕ, А ЛИШЕ ХОТІЛИ ОКРЕСЛИТИ МОЖЛИВОСТІ, ДАТИ НАШИМ «ПАРТИЗНАМ» УЯВЛЕННЯ ПРО МЕТОДИКИ, ПІДХОДИ, ІНСТРУМЕНТИ ТА МЕДІА, ІЗ ЯКИМИ ВОНИ У ПОДАЛЬШОМУ ЗМОЖУТЬ ПРАЦЮВАТИ. ОРІЄНТУЮЧИСЬ НА КОНКРЕТНІ ПРИКЛАДИ, МИ НАМАГАЛИСЬ АДАПТУВАТИ ІНФОРМАЦІЮ ТА ПОДАТИ ЇЇ У *ЗРОЗУМІЛІЙ* ДЛЯ *ПІДЛІТКІВ ФОРМІ*, НАСАМПЕРЕД — ЧЕРЕЗ ПРАКТИКУ, ПРОЦЕС СПІВТВОРЕННЯ ТА ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ.

ОПИСАНІ ТУТ ЗАВДАННЯ ТА ВПРАВИ – УНІВЕРСАЛЬНІ: ЇХ МОЖНА АДАПТУВАТИ ПІД РІЗНІ ВІКОВІ ГРУПИ, ТЕМАТИКИ, ПОТРЕБИ КОНКРЕТНИХ ПРОЄКТІВ. ДЛЯ ЇХ ВИКОНАННЯ НЕ ПОТРІБНІ НІ ОСОБЛИВІ ЗНАННЯ ЧИ НАВИЧКИ, НІ ЗНАЧНІ ВИТРАТИ ПО МАТЕРІАЛАХ ТА ІНСТРУМЕНТАХ. ЧЕРЕЗ СВОЮ ПРОСТОТУ ТА АДАПТИВНІСТЬ БІЛЬШІСТЬ ВПРАВ МОЖНА ВИКОРИСТОВУВАТИ ДЛЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ РОБОТИ, В ІДЕАЛІ – ЗА НАЯВНОСТІ КВАЛІФІКОВАНИХ ТЬЮТОРІВ ЧИ МЕНТОРІВ, ЯКІ СПЕЦІАЛІЗУЮТЬСЯ НА ІНКЛЮЗІЇ.

ОБ'ЄКТ #0: ЗІН

Наш перший проєкт за участі підлітків – *Svaya #5*, альманах *30 слів на секунду*. На відміну від попередніх випусків, роздрукованих у типографії, п'ятий ми робили на **100% вручну, методом ліногравюри**. Процес друку відбувався в майстерні #6 художньої школи протягом другого семестру викладання О.

У *Svaya #5*, поруч із роботами художників/ць, ми представили ілюстрації підлітків віком від 11 до 14 років. Участь учнів та учениць художки у проєкті *на рівних правах* ми розцінювали як потужний стимул для роботи та самовдосконалення, якого потребують початківці. Проте, якщо говорити в контексті нашої подальшої роботи із ZOP, важливішим став інший аспект співпраці. А саме – залученість до процесу тиражування альманаху, що тривав протягом шести місяців..

Зрозуміли ми це лише постфактум, оскільки із самого початку наші мотиви були більш егоїстичними, ніж альтруїстичними: ми гостро потребували допомоги у кропіткій роботі. По суті, ми програвали традиційний сценарій взаємодії майстер-підмайстер, і підлітки виконували суто технічні та заздалегідь прописані функції. Однак, попри те, що робота була майже позбавлена творчої складової, а участь у ній – **добровільною**, охочі знаходились постійно. Причому не лише серед вихованців О., а й серед учнів інших класів.

Діти приходили у вихідні, брали в батьків записки, щоб відпроситись із занять у загальноосвітніх школах і приєднатися до нас у майстерні. Аналізуючи причини подібного ентузіазму, ми почали формулювати базовий список запитів, який став визначальним у подальшій роботі із підлітками й актуалізував саму потребу в нашій діяльності. Зрештою це стало причиною створення групи ZOP.

ЧОГО БРАКУВАЛО

НАШИМ АСИСТЕНТАМИ

І ЗА ЧИМ ВОНИ

ПРИХОДИЛИ ДО НАС

У МАЙСТЕРНЮ?

- * Розуміння того, для чого вони працюють і до чого врешті призведуть їхні зусилля. Не задля цифр у класному журналі, не задля абстрактних цілей чи результату, якого можуть досягти в неозначеному майбутньому. Важливою була саме конкретизована, цілком матеріальна й осяжна мета.
- * Спостереження за довготривалим процесом, в основі якого — експеримент, метод спроб і помилок. Розуміння цілісності всього процесу на всіх етапах його реалізації.
- * Співучасть, можливість бути дотичними до створення масштабного проекту та стати частиною певної неформальної спільноти.
- * Якісна комунікація у процесі. Взаємодія на рівних, побудована не на ієрархії, а на обмінні досвідом. Ми двоє були авторитетнішими у цій взаємодії не через наш формальний статус чи вік. Ключовою була саме позиція носіїв певного досвіду: роботи над самвидавом, друку ліногравюр, перебування у мистецькому середовищі тощо.

Очевидним стало й те, що ученицям та учням художки тісно в межах шкільного курсу. Маючи мінімальне уявлення про актуальні мистецькі практики (чи не маючи їх взагалі), підлітки інтуїтивно відчують, що програма, за якою вони займаються, не відповідає часу. Навичок і знань, які вони отримують (ми жодним чином не применшуємо їх значущості), недостатньо для того, щоб реалізувати себе. Їм потрібно задати напрям для пошуків, окреслити простір, у якому вони можуть розвиватись надалі. Сформувати нові смислові зв'язки, що надалі визначатимуть їхнє розуміння мистецтва.

Те, що створення ***Svaya #5*** стало першим проектом, реалізованим спільно із підлітками, — випадковість. Пізніше ми зрозуміли, що зін — вдалий формат для «ініціації». Насамперед через можливість працювати зі знайомим поняттям, але й вводити нові практики, підходи, змінювати бачення, переключати акцент із зображення на концепцію. Ми пропонуємо дітям долучитись до створення журналу — і вже в процесі роботи показуємо, як можна виходити ***за рамки формату***, трансформувати його. Можливість стартувати з чогось знайомого та зрозумілого полегшує процес адаптації, дозволяє почуватись вільніше та впевненіше.

Згодом ці рефлексії привели нас до розробки воркшопу зі створення зіну. Звісно, йдеться не про повноцінний наклад, подібний до тих, які ми випускали протягом останніх десяти років, а про роботу над окремими примірниками, по одному на кожного учасника/цю. Наша мета: не випустити в світ черговий випуск самвидаву, а показати, як можна використовувати візуал, текст і їх синтез для опрацювання певної теми, самовираження та саморефлексії. І, що важливо, *як вийти при цьому за рамки ілюстративності, лінійного наративу, працювати з абстрактним зображенням, випадковостями, колажуванням.*

Зін-воркшоп — це довільний набір вправ, котрі можуть змінюватися, відповідно до тематики, специфіки аудиторії, з якою ми працюємо, технічних можливостей. В його основі — малювальні ігри, завдання із креативного письма чи швидкого скетчингу, прості техніки друку, колаж. Частина завдань є індивідуальними, частина — груповими чи парними, спрямованими на співпрацю та взаємодію. Особливість воркшопу полягає в тому, що ми не просто виконуємо окремі завдання, а синтезуємо різні медіа задля створення кінцевого продукту. Тобто маємо цілком конкретну мету. Одну із варіацій зін-воркшопу ви можете знайти у практикумі в кінці брошури.

ПРОСТОРОВІ ТРАНС ФОР МАЦІЇ

Продовжуючи роботу із підлітками, ми природним чином перейшли до проєктів, так чи інакше *пов'язаних із простором*. На той момент потреба в альтернативній освітній лінії, яка доповнювала би програму класичної художньої школи, була вже для нас очевидною. Як і те, що йдеться не лише про наше бачення ситуації, наші рефлексії та незакриті гештальти, а про конкретний запит з боку вихованців/ок О.

Як ми вже згадували вище, ключове завдання нашої роботи з підлітками — задати вектор мислення, розширити уявлення про мистецтво й те, яким воно може бути. Зокрема, вивести їхнє сприйняття за межі, окреслені зображенням на площині чи в скульптурному об'ємі. Показати, що можна працювати із простором як таким, що простір і його трансформації можуть бути об'єктом дослідження, матеріалом та інструментом.

ЗАВДАННЯ НАШОЇ РОБОТИ – ВИВЕСТИ СПРИЙНЯТТЯ ПІДЛІТКІВ ЗА МЕЖІ, ОКРЕСЛЕНІ ЗОБРАЖЕННЯМ НА ПЛОЩИНІ ЧИ В СКУЛЬПТУРНОМУ ОБ'ЄМІ.

Інкрустація битого скла в кору сухого дерева на вул. Барбюса, м. Чернівці

Все почалося із літньої практики в міському середовищі: замість того, щоб робити стандартні замальовки, О. почала давати своїм учням та ученицям прості завдання на взаємодію із простором. Крім того, вона виводила свою групу в нетипові для практики локації — віддалені райони міста, замість центральних вулиць із старовинною архітектурою, недобудовані багатоповерхівки тощо. Це стало для підлітків додатковим стимулом: вони відчували себе *дослідниками, першопрохідцями*, а шкільну практику перетворювалася на пригоду.

Загалом, дослідження простору, особливо локацій, які зазвичай перебувають на периферії буденного, — цілком *природне для дітей і підлітків*. Простий приклад: канонічні рейди на пустирі, закинуті будівлі та подібні «страшні місця». Цей інтерес можна спрямувати в більш *конструктивне русло*, зробити осмисленим — саме через практики роботи із простором.

Дечі, які діти робили під час цих «польових досліджень», часом були зовсім новими та незвичними для них: наприклад, інкрустація поваленого дерева, знайденого по дорозі, уламками кольорового скла. Проте часто завдання були прив'язані до *вже знайомих їм напрямів* роботи та тем. Так, для інсталяції у просторі закинутого аеропорту використовувались об'єкти, зроблені в техніці паперової пластики — її О. викладала в рамках програмного курсу.

Як і в роботі із зіном, ми виводили дітей через відоме на територію незвіданого, через взаємодію із звичними для них речами пропонували принципово новий підхід до роботи. Приміром, сприймати паперові фігури не як окремі предмети, а як частини *цілісної композиції*, котра формується через їх розташування в конкретній точці конкретного простору. Згодом вводили поняття концепту, ідеї, задля реалізації якої було створено

композицію.

Заброшка в м. Сторожинець, фото Оля Поляк

Принцип «до нового через відоме та зрозуміле» лежав в основі першої публічної акції *Zwanzig Partisanen: Harry Plotter*. Точніше, акції, із якої почалась історія ZOP саме як дитячої арт-групи. Тоді О. отримала від місцевої влади пропозицію провести зі своїми учнями й ученицями офіційний захід до дня міста. І, звісно, використала цю можливість для того, щоб впровадити своє бачення мистецьких подій за участі дітей.

Основа інтерактивного перформансу — малювальна гра із збірки, виданої в Естонії міжнародним колективом *Must Joon*, учасницею якого є наша подруга **Євгенія Грицку**. На момент проведення акції алгоритм дій уже був знайомий підліткам, але цього разу ігровим полем був не звичний аркуш паперу, а ціла вулиця в центрі Чернівців. Більше того, «партизани» частково модерували подію, до якої, крім них, було залучено учнів та учениць загальноосвітньої школи і простих перехожих.

Вчому полягала гра? Учасники/ці, обираючи свій колір фарби, починали вести із однієї точки у просторі лінію довільної форми — пряму, хвилясту, зигзагоподібну, закручену в петлі. Коли лінії зустрічалися між собою, учасниці/ки мусили шукати комфортну форму взаємодії, варіанти перетину окремих ліній, шляхи, якими рухатимуться надалі.

Від дослідження міста ми з «партизанами» поступово перейшли до обговорень, що стосувались альтернативних виставкових просторів. На той момент вони вже знали, що таке галерейна експозиція, як вона формується, мали мінімальний дотичний досвід: завдяки щорічній обласній виставці, в якій традиційно бере участь художня школа. Їхнє бачення було обмежене класичними експозиційними просторами: виставковими залами, музеями, формальними галереями, максимум — вуличними вернісажами.

Ми намагались вивести «партизанів» за межі конформного сприйняття — за допомогою конкретних прикладів. Серед іншого, через розповіді А.М. про її персональний досвід взаємодії зі спільнотою довкола неформальних галерей *Детенпула та Єфремова, 26* у Львові. Одна із цих розповідей стала основою для проєкту *Квітень в художній майстерні* (скорочено — КВХМ).

Гаррі Плоттер,
фото співавтора ідеї
Рудольфа Грефа

КВКВХМ — омаж ужгородському художнику **Антону Варзі** та його кураторському проєкту **ІО Імовірність: 89 днів зими**, протягом якого кухня зйомної квартири по вул. Джерельній у Львові перетворилась на галерею з експозицією, що змінювалась кожні 24 години. Подібним чином «партизани» **перетворили на виставковий простір** місце в межах звичного для себе середовища — невелику нішу в майстерні #6. Ми перейняли і принцип динамічної зміни експозиції: вона оновлювалась кожного робочого дня протягом усього квітня. Ідеї для робіт, які експонувались у ніші, підлітки **генерували самостійно**. Також вони мали презентувати свої проєкти та «задокументувати» їх у вигляді публікацій на інстаграм-сторінці ZOP. Так ми, серед іншого, розвивали в «партизанах» навички чіткого формулювання та репрезентації власних ідей..

LAND ART CAMP.

ВЗАЄМОДІЯ

ІЗ ПРОСТОРОМ /

КОЛЕКТИВНА

ВЗАЄМОДІЯ

О.: - Хочу вивезти дітей, які були найбільш активними в позакласних івентах, на пленер в Карпати.

А.м.: - Може, не просто пленер? Може, ленд-арт якийсь?

О.: - Гм...

З цього (знову ж таки випадкового) діалогу почався один із найбільш значущих для ZOP проєктів — тижневий *Land Art Camp* у Карпатах. Вибір практики визначали не наші персональні інтереси/компетенції, а конкретні запити, що стосувались роботи із «партизанами». А саме — бажання виїхати разом у гори, випробувати одне одних у більш тісній, тривалій взаємодії та поєднати відпочинок із мистецьким практикумом, який став би логічним продовженням нашої освітньої лінії. Ленд-арт був найбільш доречною відповіддю на ці запити. Цілком природним було й те, що до цього проєкту ми мали залучити менторів, які мають досвід саме у цій практиці: через знайомих ми вийшли на **Наталю Лісову** та **Антон Саєнка** — українських ленд-арт-художників. Також до нашої команди долучився **Олег Бацура** — митець із класичною освітою архітектора та потужним набором ремісничих навичок.

Фото Антона Саєнка

В Карпати ми їхали із двома десятками дітей та детально прописаною програмою, яка вже на другий день перетворилася на довільний набір складових елементів, котрі ми компонували наново. Реальність сама себе модерувала, ми лише відстежували ключові тенденції та намагались підлаштуватися під них, щоб отримати якнайбільшу користь. По суті, тижневий табір перетворився на *мистецьку резиденцію для юніорів* та, за словами наших менторів, підліткову версію ленд-арт-симпозіуму *Моргиця*.

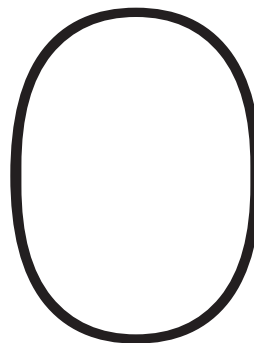
Для нас двох *Land Art Camp* став своєрідною лабораторією, в якій ми синтезували дієвий формат довготривалого мистецького проекту за участі дітей віком від 11 до 16 років. Проект, у якому було збалансовано користь і фан, дав як короткотривалі результати — кілька десятків робіт в радіусі 3–4 км від кемпу, так і стали — кістяк нинішньої групи *Zwanzig Partisanen*.

Фото Антона Саєнка

Фото Антона Саєнка

ПОРНИМИ ТОЧКАМИ НАШОЇ КОНСТРУКЦІЇ СТАЛИ:

Короткий теоретичний блок + презентація портфоліо наших менторів — для розуміння того, чим взагалі є ленд-арт, абсолютно нове для більшості поняття.

Кілька воркшопів на взаємодію із простором — щоб «налаштувати оптику»..

Відсутність «зобов'язаловки», завдяки значній вибірці альтернативних активностей.

Можливість долучитись до створення великих проектів під кураторством менторів.

Можливість весь час спостерігати менторів у роботі.

Відсутність вай-фаю та мобільного Інтернету ;)

БУЛО	ПОМІТНО.
ЯК	УЧАСНИКИ
ПОЧИНАЮТЬ	
МИСЛИТИ	ШИРШЕ.
ПЕРЕХОДЯТЬ	ДО
ЦІЛІСНОГО	БАЧЕННЯ
ПРОСТОРУ	ТА
МОЖЛИВОСТЕЙ.	
ЯКІ	ВІН
	НАДАЄ.

Гнучкість програми та відсутність обов'язкових до відвідування занять і воркшопів була певним ризиком — ми могли отримати банальний піо-нертабір, замість амбітного проекту. Проте майже безперервна діяльність довкола, десятки різно-рідних процесів за участі інших і можливість на рівних взаємодіяти як між собою, так із наставниками (і, знову ж таки, відсутність інтернету ;) — природним чином формували у підлітків бажання включитись, потребу в активній діяльності. Вони мали право обирати і мали з чого вибирати. Найкраще, що ми могли зробити, щоб стимулювати «партизанів» до роботи, — постійно щось робити самим. Як результат: переважна більшість учасниць/ів табору весь час була чимось зайнята. Ті, хто не хотів працювати в «полі» над ленд-арт-об'єктами, могли долучатись до воркшопів, просто малювати. *Загальний фон був таким, що спонтанні розмови всередині підліткової спільноти часто переходили в наповнені сенсом і досить-таки конструктивні дискусії.*

Сама практика, хоч і була новою для підлітків, виявилась для них цілком зрозумілою — як органічний спосіб дослідження реальності, адаптації в незвичних для себе умовах. Багато хто згадував про сімейні вилазки на природу, під час яких вони інтуїтивно створювали із підручних матеріалів примітивні аналоги ленд-арт-об'єктів. *У роботі ми орієнтувались на практики Енді Голсворсі, Річарда Лонґа та подібних їм митців — медитативного діалогу із середовищем, частиною якого ми себе мислили.*

Важливими було й те, що простір, в якому ми працювали — хай навіть на короткий час, став нашим домом, територією, котру ми мали освоїти. Простором, під який підлаштовувались і який підлаштовували під себе. Самостійно, без жодного примусу збоку. «Партизани» — хто поодинці, хто в невеликих колабораціях — генерували ідеї, обирали локації для роботи, експериментували з доступними матеріалами та створювали об'єкти. Було помітно, як вони розвиваються у процесі, як починають мислити ширше, переходять до цілісного бачення простору та тих можливостей, які він надає. Як від простого зображення на площині та примітивних конструкцій із підручних матеріалів поступово переходять до *осмисленої роботи із природними фактурами*, згодом — із лініями ландшафту, динамікою природних процесів.

Як ідуть до розуміння того, що обіграти можна, приміром, течію води в гірській річці й те, як вона взаємодіє із рукотворним об'єктом. Як починають групувати свої об'єкти у кластери, зонувати простір, поступово заповнюючи його.

Наше наставництво полягало в тому, щоб переключати увагу «партизанів» на подібні речі, балансувати процес, даючи при цьому максимальну свободу в діях. Ми звели своє втручання до мінімуму: ненав'язливих коментарів, допомоги у реалізації ідей та пошуку технічних рішень. При цьому уважно спостерігали та лише за потреби переходили до делікатної модерації.

Саме в ленд-арт-кемпі ми чітко усвідомили: *виходить ефективніше, коли працюємо над реалізацією партизанських ідей, а не навпаки — залучаємо їх до роботи із прописаним заздалегідь алгоритмом дій.* Наша роль — у тому, щоб дати необхідну теоретичну базу, набір інструментів і підтримку в процесі. Окреслити простір, у якому підлітки можуть реалізувати себе, але дати їм можливість самотужки прокласти маршрут. І найголовніше — такий підхід є найефективнішим і для нас самих. Бо замість того, щоб програвати вже знайомий нам сценарій, у якому діти можуть відпрацювати потрібні їм (але не нові для нас) навички, ми разом із ними входимо на територію невідомого. Ставимо себе самих перед потребою шукати нові рішення, давати відповіді на питання, яких, імовірно, потребуємо самі. І саме через подібну взаємодію ми розуміємо, чого нам самим бракувало в період становлення, і, можливо, бракує досі.

Побут, доволі аскетичний і примітивний, також своєрідно впливав на процеси в нашому кемпі: в «партизанських» експериментах

межувало мистецьке та прикладне, а частина об'єктів, створених дітьми, мала певну практичну функцію. Найбільш показовий приклад: те, як на самому початку робота над інсталяціями з каміння поступово перейшла до створення двох гребель на річці: однієї — щоб створити заплаву-басейн, другої — щоб стримувати знесене течією взуття.

Фото Антона Саєнка

Фото Антона Саєнка

Попри те, що ми намагалися дати учасницям та учасникам максимальну автономність, важливою складовою була колективна робота. Зокрема, створення масштабних об'єктів, які потребували зусиль більш ніж однієї людини. По-перше, ті, кому було складно сформулювати чи реалізувати власні ідеї, могли долучитися до процесу та не відчувати себе відокремленими. По-друге, вони мали можливість розвинути навички командної роботи, працювати в тісному контакті між собою та з менторами. Одним зі створених об'єктів була триметрова спіраль із переплетених гілок, що перетворилась на своєрідний символ єдності, спільноти, яку було сформовано в процесі співтворення. Спіраль робили протягом усіх днів кемпу, і процес її встановлення перетворився на символічний, майже *ритуальний жест* — важливий для підлітків, з їхньою природною потребою в згуртуванні та тяжінням до атрибутики, що вказує на приналежність до певної групи. Це мало особливий сенс, із урахуванням того, що серед «партизанів» було чимало тих, в кого раніше були проблеми із соціалізацією. Значення створеного нами матеріального об'єкту як певного символу проявилось уже згодом: по поверненні «партизани» самостійно організовували зустрічі, під час яких робили копії спіралі та розставляли їх по місту.

«ПАРТИЗАНСЬКІ» ІНТЕРВЕНЦІЇ

У *Land Art Camp* сформувався кістяк групи ZOP і визначились її майбутні лідери. Важливим було й те, що ми залучили до активностей не лише учнів та учениць із класу О., але й вихованців інших викладачів, а також мали на меті вийти за межі художки. Принциповим стало позиціонування ZOP як *відкритої спільноти*, до якої може вступити будь-хто — за наявності мотивації та бажання розвиватись у заданому напрямку.

Н

голоси не мають визначальної ролі. Ба більше, в голосуваннях ми вдвох висловлюємось останніми, щоб наш авторитет не тяжів над особистими судженнями дітей. Ми лише вносимо пропозиції для обговорень і спрямовуємо увагу в потрібне русло, вводимо у «партизанський» вжиток нові поняття, які потребують осмислення, модеруємо дискусії та консультуємо..

а цьому етапі ми робили акцент на таких питаннях, як самоорганізація та горизонтальний активізм. Насамперед делегуючи, по можливості, відповідальність самим «партизанам» і *мінімізуючи своє втручання*. Цієї лінії ми тримаємось досі. Рішення, що стосуються безпосередньо ZOP, приймаються колективно, і наші (Олі та Марії)

Після кемпу відбувся перший івент, організаційні питання по якому вирішували самі «партизани», — вечірка-інтервенція на честь дня народження ZOP, яка вже стала нашою традицією. На той момент О., спільно із німецькою перформеркою та дослідницею паблік-арту Яною Кюн працювали над проектом *P'aint Your Town* (далі PYT), присвяченим мистецтву в публічному просторі. У ньому, на рівні із дорослими учасниками/цями мали бути задіяні наші вихованці/ки. Для них це був серйозний виклик, тож ми мали підготувати належну базу, ввести у контекст, прояснити саме поняття паблік-арту. Зокрема, дослідити із «партизанам» питання про доступ до публічних просторів, межі свободи та відповідальності у взаємодії із ними. І почали із фану, з адаптації звичного всім формату шкільної вечірки під свої потреби та своє бачення.

Подія відбувалася на території, до якої наша спільнота була причетна досить опосередковано, — дворику міської бібліотеки у центрі міста. Цей простір є публічним, тож представники громади міста мають право на доступ до нього. Разом із тим, виховані в культурі заборон та обмежень, ми рідко відчуваємо достатньо вільними для того, щоб користуватись означеним правом. Ми вирішили спільно пропрацювати цей блок, *делегуючи* максимум відповідальності на «партизанів». Визначили *правила гри із простором*, який будемо освоювати: не порушувати його цілісності, не лишати по собі слідів, із повагою ставитись до тих, хто перебуває в цьому просторі разом із нами чи прийде після. І дали «партизанам» свободу в діях. Звісно, ми допомагали їм у розробці програми та виборі воркшопів, продумували разом декорації, склали список матеріалів і нагадували про основні організаційні потреби. Проте там, де це було можливо, організації займались

самі діти.

Вечірка ZOP

На старті «партизани» вже мали досить чітке розуміння публік-арту та роботи із простором як із мистецькою категорією. Під час самого проєкту ми чіткіше окреслили і напрям роботи із реді-мейд-об'єктами — тим, як можна трансформувати сприйняття звичних речей через зміну контексту, середовища, в якому вони перебувають. Чи простого їх маркування як мистецьких творів. До роботи із об'єктами ми йшли через уже знайому нам практику дослідження простору.

Вечірка ZOP

Одним із завдань сіті-квесту, з якого починався *РУТ* (одна з його варіацій є у практикумі), був скан певної, випадково вибраної території та пошук на ній предметів-артефактів, значення чи цінність яких мали визначити самі учасниці/ки. Ці предмети згодом мали стати частиною *імпровізованої виставки*, створення якої й було кінцевою метою сіті-квесту. Потрібно було не просто виставити знайдений предмет як здобич, а й аргументувати свій вибір, окреслити його значущість, визначити місце обраного предмета в експозиції.

P`aint Your Town?! Meet Up! –
німецько-українські зустрічі молоді,
фото Ірини Болести

В своїх роботах, реалізованих в рамках *P`aint Your Town*, «партизани» дуже вдало синтезували **ті практики та підходи, до яких ми звертались у попередні роки:**

Інтервенція-гра, спрямована на переосмислення пустого та дисфункціонального простору на одній із центральних площ міста.

Інтерактивний перформанс, під час якого глядачі наосліп, слідуючи за ниткою у руках «провідника», йдуть заплутаними вуличками старого міста — щоб зрозуміти, як із ним взаємодіють незрячі.

Картонні «портали» в паралельні виміри, задумані як символічна межа переходу, значення якої кожен визначає особисто (допомагаючи авторці в реалізації цієї ідеї, ми кардинально переосмислили своє уявлення про слово «неможливо»).

Інсталяція біля зниклого пам'ятника Шиллеру: прибиті до стіни, випадково знайдені в нашій майстерні книжки із закресленим масивом тексту, просвіти у якому формували нові сенси.

І, врешті, самоорганізована одноденна виставка, із прописаною концепцією та кураторським текстом.

Все це — проєкти, реалізовані за нашої мінімальної участі (а часом і за її відсутності, як у випадку з виставкою) дітьми до 16 років. І, серед іншого, відповідь на питання, якого ми торкнемося далі та яким завершимо свій опус:

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

фото Ірини Болести

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

КОМУ ВОНО ТРЕБА?

Ця публікація для нас — виклик своїм внутрішнім голосам синдрому самозванок. І найкраще в боротьбі із сумнівами допомагає розуміння: методики, які ми використовуємо в роботі з підлітками, працюють. І, можливо, будуть корисними комусь іще.

Ми формували свою практику взаємодії інтуїтивно, резонуючи одне із одними, реагуючи на запити, намагаючись звести в одне ціле досвід спостережень, власного становлення, спілкування із досвідченішими колегами. І багато речей лишилось поза цим текстом: постійні зустрічі, обговорення, спільне написання проєктних заявок, організація тематичних лекцій та кінопоказів і сотні розмов про мистецьке й особисте, про творчі пошуки та підліткові драми... Зрештою, будь-яка, спрямована на результат, педагогічна практика, потребує **сталості та систематичності**. Навіть якщо систематичність полягає у спробах впорядкувати хаос і слідувати природному ходу подій.

Наш досвід роботи із «партизанами» свідчить про одне: підлітки цілком органічно сприймають те, що мистецтво може виходити за межі звичних їм уявлень і форм. І це абсолютно не залежить від бекграунду: наше бачення приймали та сприймали як діти із дотичних до мистецтва сімей, так і ті, в кого ніхто із близьких цим не цікавився. Бажання продовжувати роботу в одному з окреслених нами напрямів, звісно, виникало не в усіх — комусь це просто не відгукнулось. Власне, наша мета — не завербувати якнайбільше адептів сучасного мистецтва, а окреслити простір для вибору. І всього за три роки ми вже маємо приклади тих, для кого наявність альтернативи конформіс-

тському мистецтву стала визначальною й окреслила вектори подальшого розвитку.

Разом із тим, ми впевнились у тому, що практика роботи із підлітками може бути дуже цінною і для тих, хто виступає в ролі ментора/ки. І йдеться не тільки про реалізацію педагогічних амбіцій чи бажання змінити світ на краще, а й про **повноцінний обмін ресурсами**. Можливість перейняти динаміку та гнучкість мислення, притаманну дітям перехідного віку, інтерес, із яким вони досліджують реальність, і форми взаємодії із нею, їхнє тяжіння до експериментів і провокацій. Крім того, постійна потреба в тому, щоб проговорювати всі нюанси, доносити інформацію в максимально доступній формі, шукати відповіді на питання, які б не виникли за інших обставин, — усе це дозволяє прояснити багато чого і для себе.

Значення *Zwanzig Partisanen* і подібних їй ініціатив не зникає і на виході з площини мистецького. Багатьом група дала можливість подолати власні проблеми із соціалізацією, знайти комфортний простір для комунікації, проявити лідерські якості. Відкрити себе із принципово нового боку. Крім того, практики, до яких ми звертались, спрямовані найперше на свідоме ставлення до середовища — фізичного, соціального, комунікаційного — в якому ти перебуваєш. Вміння переключати увагу із буденного та помічати нюанси, які кардинально змінюють сприйняття світу та свого в ньому місця. Подібні навички, на нашу думку, можуть бути цінними безвідносно до того, чи пов'яже людина своє подальше життя із мистецтвом.

ПРАК ТИ КУМ 1 / САМ ВИ ДАВ

Що знадобиться:

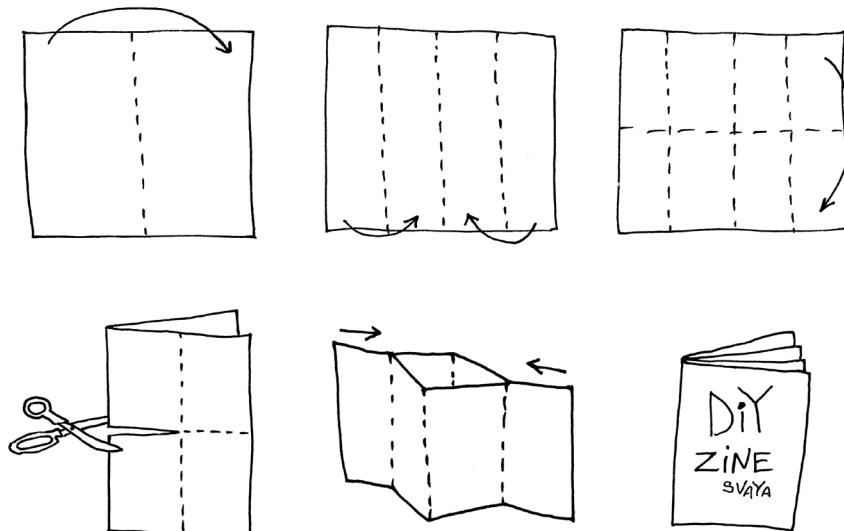
1. аркуші формату А2 або А3 для основи (кожному по аркушу для індивідуальної роботи або по одному на групу з 2–4 людей — для колективної);
2. папір А4 для портретів і фактур (багато);
3. туш/ гуашеві фарби (один набір на групу з 8 учнів);
4. маркери/ воскові олівці;
5. старі газети і журнали;
6. ножиці;
7. клей.

Підходить для колективної та індивідуальної роботи. Вік учасників — від 5 років. Приблизний час роботи — 3 години.

Крок перший: зробити основу

Основа робиться з аркуша А2 або А3.

Пропонуємо стандартну схему:

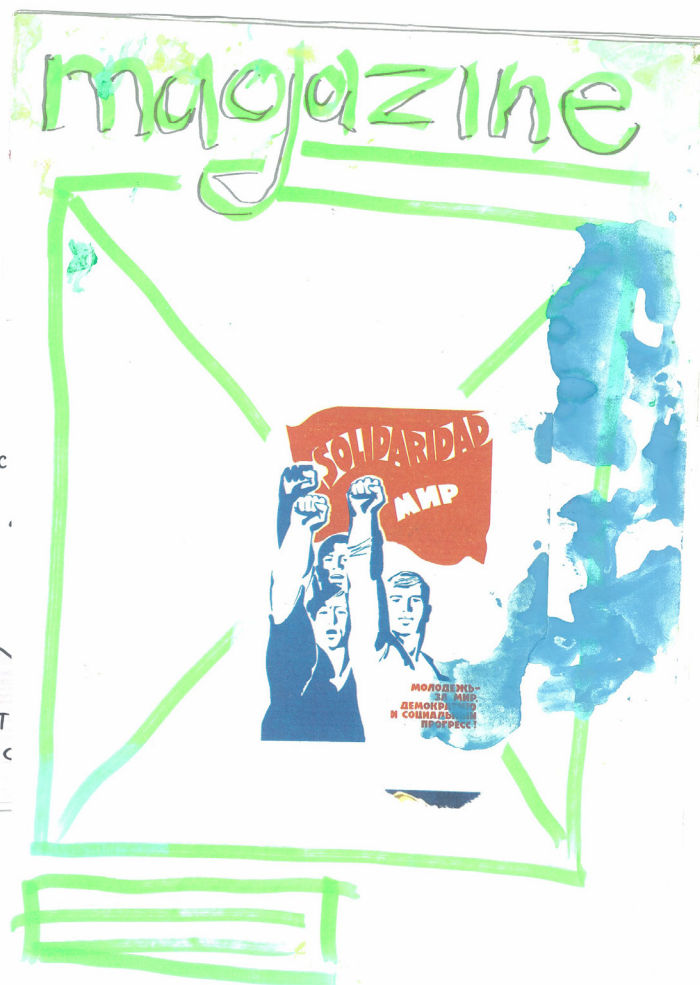
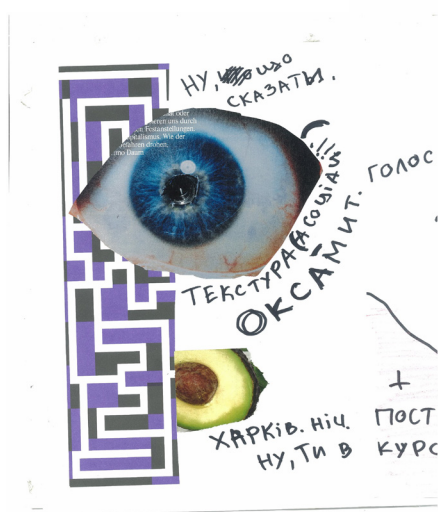
Крок другий: наповнення

У Радянському Союзі самвидав був чи не єдиним можливим методом політичної критики, а в американській культурі DIY-зіни («do it yourself» — зроби сам) стали формою протесту проти капіталістичного впливу. Свою діяльність ми радше відносимо до *зін-культури*, що сформувалася під впливом часу на вищезазначених основах. Ми бачимо це як корисний інструмент для озвучення думок, осмислення поглядів та як відкриту платформу для самовираження. Саме тому пропонуємо наповнювати свій зін чим завгодно: робити комікси, писати вірші, малювати скетчі. Зін може бути об'єднаний тематично або ідейно, виконаний однією технікою або присвячений певному виду мистецтва. Або ж узагалі бути абстрактною збіркою нічим не пов'язаних між собою речей.

Далі ми наведемо для прикладу кілька вправ, але просимо не обмежувати свою уяву в створенні власно-го зіну. Адже в цій культурі немає визначених правил. З нашого досвіду найзручніше працювати над сам-видавом у групах до чотирьох осіб, але це можуть бути й більші групи. Багато чого залежить від часових рамок і групової динаміки.

а) Титулка

Назвіть свій зін. Також тут можуть бути імена авторів. Для більш формальних воркшопів — дата, місце та назва організації. Проте якщо це витвір абсурдистського мистецтва й ваша мета — вільна творчість, забудьте про логіку й порядок. З точки зору техніки рекомендуємо мікс із маркерів (швидко) і колажу (яскраво).

Back to Youth Fest,
фото Ірини Болести

б) Автопортрет наосліп

Це одна з тих вправ, що робиться найлегше, а емоцій викликає найбільше. Ми використовуємо її як *айсбрейкер*, коли працюємо з незнайомою групою, людьми, які не мають художніх навичок або не відчувають впевненості в своїх силах. Автопортрет наосліп добре ілюструє наше ставлення: не треба бути профі, щоб займатись мистецтвом, головне, щоб це приносило задоволення і було весело.

Отож, беремо папір й прикладаємо його до обличчя.

Маркером поступово обводимо свої риси — контур обличчя, волосся, очі, брови, ніс, губи, вуха, сережки, бороду, вуса. Можна малювати одразу на сторінці зіну або на окремому аркуші й потім вклеїти. В другому випадку можна обмінюватись портретами, що є бонусом у колективних практиках. Потім робимо невеличку експозицію та розповідаємо про себе кілька фактів.

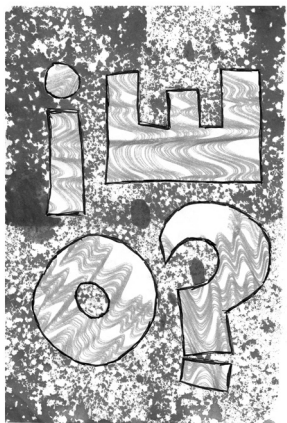
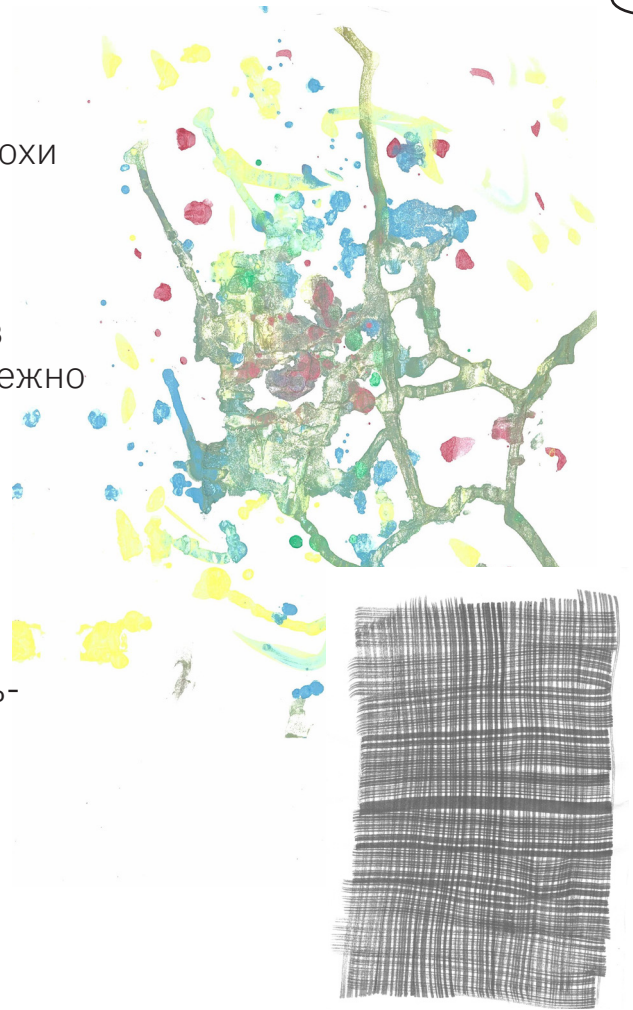
В) Інтуїтивне малювання

від плями.

Для цієї вправи вам знадобиться чорна або кольорова туш. Можна використати гуаш і трохи розвести її водою. Головне, щоб фарба легко розтікалась, але не втратила колір.

Набираємо чайну ложку фарби і виливаємо в центр аркуша/ розвороту. А тепер дуже обережно рухаємо папір так, щоб фарба розтікалась, утворюючи дивні фігури. **Можна додати ще кольорів, залежно від бажаного ефекту:** щоб кольори не змішувались, дочекайтесь повного висихання шарів; для часткового змішування кольорів дайте підсохнути декотрим частинам; для неочікуваних результатів наливайте кілька кольорів одночасно.

На завершення можна доповнити фігуру маркерами або вирізками.

Г) Умовні фактури.

Наше завдання — знайти нестандартні рішення там, де ми звикли до заготовленої відповіді. Скажімо, ми маємо намалювати ліс, небо, асфальт, річку, змію..., але для цього не можна використовувати олівці й пензлі. Тому ми шукаємо довкола себе все, що може згодитись як інструмент передачі певної фактури. Іноді в процесі дослідження ми знаходимо неочікувані результати, забуваємо про першочергове завдання та переходимо на умовне відтворення фактур реальності.

Що можна використати: сухе листя, тканину, губку, резинку на кінчику олівця, резинку для грошей, намотану на запальничку, кришечку від маркера, фрукти в розрізі (яблука, груші), підшву взуття, целофан, щітку для волосся, гребінець — словом, усе, що цікаво відбиватиме фарбу на папері.

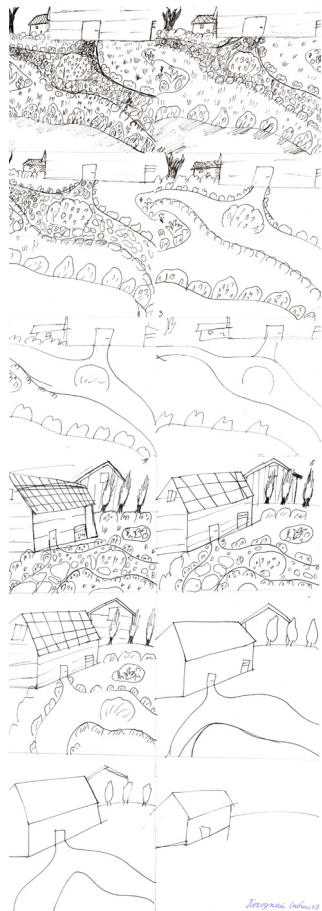
Всі фактури відтворюємо на окремих аркушах. Для цього можна використати туш або гуашеві фарби. Потім вирізаємо з них бажані предмети і складаємо в цілісну композицію. Можна доповнити вирізками з газет або журналів.

г) Діалог.

Приготуйте заздалегідь невеликі клаптики паперу з будь-якими словами. Краще мати із запасом, десь по 3 шт. на кожного. Розділіть команду на пари. Почніть із назви діалогу. Тут обоє в парі мають триматись за олівець або ручку однією рукою та, не змовляючись, виписати на папір назву. Далі кожен у парі окремо пише по репліці, а тим часом ведучі підкидають учасницям клаптики зі словами. Це можуть бути іменники, прикметники або дієслова, які треба гармонійно інтегрувати в свою наступну репліку. Підкинуті слова можна вклеювати в текст, а діалог писати під копірку, щоб в обох з пари були два екземпляри.

д) Швидкі скетчі.

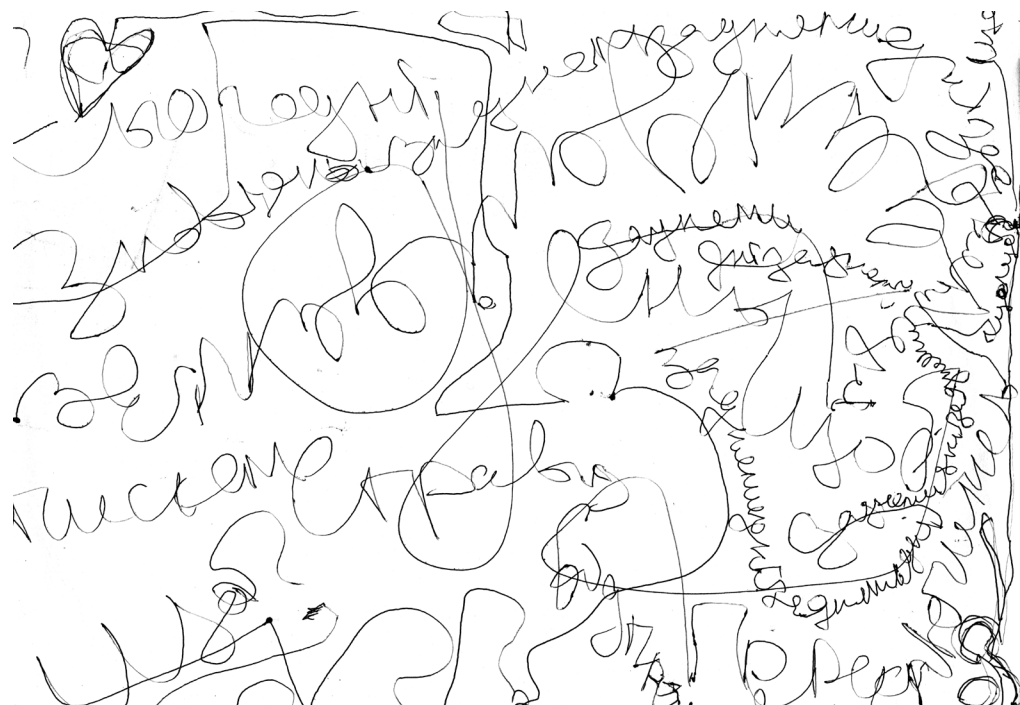
Розділіть папір на шість однакових частин. Для зручності, підпишіть кожную частину: 7 хв.; 5 хв.; 3 хв.; 1 хв.; 30 с; 15 с. Це час на малювання. Оберіть предмет і, за сигналом ведучих, починайте. Ведучі стежать за часом. Можна в порядку зменшення часу або, навпаки, збільшуючи. Така вправа підійде для колективних зінів — можна розрізати й обміняти малюнками.

Лексика: Сибір

е) Швидке письмо.

Правило просте: писати що завгодно, не відриваючи ручку від паперу протягом певного часу (3–15 хв., чим старші учасники, тим довший час). Цікаво, якщо в процесі письма вдається подумати про те, як текст «лягає» на папір. Іноді думки закінчуються і з'являються неіснуючі слова або випадкові букви, тоді легше складати їх у композиції.

ПРАК ТИ КУМ 2 / СІТІ- КВЕСТ

Для квесту потрібно окреслити певну місцину — кілька вулиць або район населеного пункту — і роздрукувати мапу території для учасників на форматі не менш ніж А4. Якщо ви хочете звернути увагу учасників саме на певні локації, то можна позначити маршрут.

фото Ірини Болести

Оберіть «базову локацію» — місце зустрічі, стартову точку. Це має бути простір, у якому є площини для експонування предметів, — стіна, паркан, дерева, між якими можна розвісити нитки і прищепками почепити малюнки або підвісити предмети, парапети, які можна використати замість постаментів, сходи, бордюри тощо. Словом, будь-які малі архітектурні форми, зручні для вашої тематики.

На початку гри учасники кидають монету, камінчик, або кубик на мапу. Йдуть на місце, що випало, і шукають предмет, який притягує їхню увагу. Можна повторити кілька разів. Усі знайдені предмети треба взяти з собою.

Далі учасники із заплющеними очима мають обертатись навколо себе, рахуючи до п'яти, зупинитись, розплющити очі та прямувати туди, куди дивляться очі, протягом п'яти хвилин. Коли задзвенить таймер, зупинитись і зробити замальовку першого предмету, який зафіксував погляд.

По тому учасники самостійно обирають напрямок подальшого руху і йдуть, поки не зустрінуть перехожого. В цьому місці треба уявити пам'ятник якійсь особі або події. Це можуть бути вигадані персонажі, історичні постаті або близькі люди, так само як і події — історичні або персональні. Учасники пробують ідейно прив'язати цей пам'ятник до предмету, який було знайдено раніше. Ідею потрібно записати.

Учасники вирушають далі, поки не знайдуть публічне місце. Тут потрібно звернутись до перехожої людини й попросити дати будь-який непотрібний предмет в обмін на малюнок, який учасник/ця намалює на місці спеціально для цієї людини.

Учасники повертаються на базову локацію та викладають усе, що принесли з прогулянки. Тепер можна сформувати експозицію з цих об'єктів, придумати до неї назву та підписати роботи. За потреби, написати пояснювальну записку. Можна працювати в команді чи обмінюватись предметами, якщо є відчуття, що вони доповнять експозицію. Учасники мають бути готові взаємодіяти з глядачами та пояснювати свій авторський задум.

ПРАК ТИ КУМ 3 / ПРО СТІР: ПО ЛЬО ВІ ДО СЛІД ЖЕ ННЯ

ЦЕ ГРУПОВА ВПРАВА, ЯКА ДОЗВОЛЯЄ ПЕРЕКЛЮЧИТИ СВОЮ УВАГУ НА ПРОСТІР, В ЯКОМУ ТИ ЗНАХОДИШСЯ, ДОСВІД ПЕРЕБУВАННЯ У НЬОМУ ТА МЕЖІ ВЗАЄМОДІЇ ІЗ НИМ. КІНЦЕВА МЕТА — ВИРАЗИТИ СВІЙ ЗВ'ЯЗОК ІЗ МІСЦЕМ ЧЕРЕЗ СТВОРЕННЯ ПРОСТИХ ОБ'ЄКТІВ, ІНСТАЛЯЦІЙ АБО БУДЬ-ЯКИХ МИСТЕЦЬКИХ ПРАКТИК, ЯКІ ВИДАЮТЬСЯ ДОРЕЧНИМИ.

Що потрібно?

Вправу заточено під природні локації: ідеальне місце для її проведення — простора галявина в лісі чи парку. Кількість учасників/ць — від 3 до 10 людей. Бажано (але не обов'язково) мати при собі мінімальний набір матеріалів та інструментів: папір, маркери та фарби (щоб знімати природні текстури, див. зін-воркшоп), джутову мотузку, ножиці чи канцелярський ніж. Важливим є і теоретичний блок на старті: коротка розповідь про ленд-арт та огляд робіт, на які можна орієнтуватись.

Крок 1: Окреслити територію (2–3 хвилини).

Група спільно з ментором обирає територію, яку досліджуватиме, та окреслює її межі зручним для себе способом. Це може бути протягнута мотузка, лінії на землі чи піску, прапорці на деревах тощо.

Крок 2: Знайти своє місце (2–3 хвилини).

Група збирається в центрі окресленої локації. По сигналу ментора починає рухатися від центру до периферії, поступово віддаляючись один від одного. Роль ментора — задавати напрям і динаміку руху таким чином, щоб на момент зупинки в кожного учасника було достатньо простору для дослідження.

Крок 3: Дослідити свою територію (5–7 хвилин).

Ментор просить учасників/ць дослідити місце, в якому вони опинились. Придивитись до нього: як до частини ландшафту, в який воно вписане, й окремого простору. Звернути увагу на найменші деталі. Відчути місце на дотик, торкаючись руками окремих поверхонь, фактур. Якщо дозволяє погода — відчути поверхні іншими частинами тіла (лягти на землю, ходити навкарачки, перекочуватись тощо). Зупинитись ненадовго і зрозуміти, як ти відчуваєшся в даному конкретному місці. Звернути увагу на звуки та запахи, які тебе оточують. Важливо! Під час вправи учасники не повинні розмовляти між собою.

Крок 4. Трансформувати свій досвід.

Цей етап починається із короткого обговорення та обміну враженнями. Після цього учасникам/цям потрібно зробити невелику роботу, пов'язану із простором і тим конкретним місцем, яке вони досліджували. В ідеалі — це має бути невелика інсталяція на обраній локації, зроблена із підручних матеріалів і предметів, знайдених на місці. Якщо це не вдається зробити, можна втілити свою ідею через малюнок чи текст, але таким чином, щоб не зображати чи описувати місце, а передавати свої враження. На цьому етапі учасники/ці можуть об'єднуватись у пари чи групи і створювати колективні роботи.

ІЗОЛЯЦІЯ – це неприбуткова недержавна платформа культурних ініціатив, заснована 2010 року в Донецьку на території колишнього заводу ізоляційних матеріалів, якому фонд завдячує своїм ім'ям. Протягом останнього десятиліття фонд став символом стійкості українського культурного сектору після того, як його територію захопили озброєні представники самопроголошеної Донецької народної республіки під час окупації Донецька, здійсненої за підтримки Росії.

Незважаючи на ці події, ІЗОЛЯЦІЯ продовжує відстоювати демократичні цінності, засновані на переконанні, що культурні інституції є стовпами вільного демократичного суспільства. Всі випробування лише посилили впевненість фонду в необхідності створення та збереження платформ для творчості та критичного мислення.

Маючи в послужному списку амбітні проекти в Україні та за кордоном, ІЗОЛЯЦІЯ залишається каталізатором позитивних змін у суспільстві та дивиться в майбутнє. Наразі інституція працює над створенням постійної бази у місті Соледар, що включатиме офіс та невеликий мультифункціональний простір для проведення освітніх, виставкових і партисипативних проектів.

Після шести років роботи в екзилі в Києві інституція повертається на Донбас у місто Соледар, де безпосередньо працюватиме з локальним контекстом та втілюватиме проекти із залученням громади та/або site-specific проекти.

у співпраці з Асортиментною кімнатою

АСОРТИМЕНТНА КІМНАТА

Handwritten text in Ukrainian, including the word "ІЗОЛЯЦІЯ" and other phrases like "неприбуткова недержавна платформа культурних ініціатив".